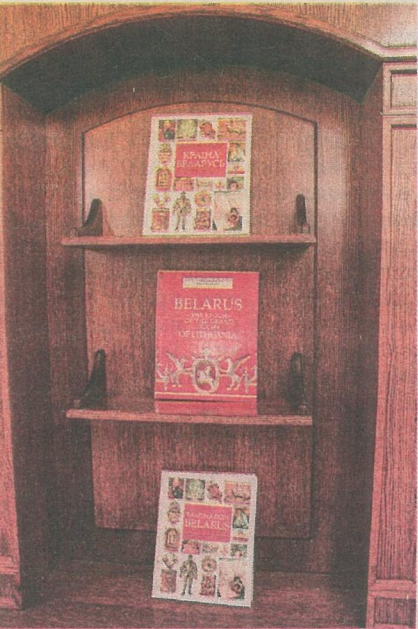

Прага гістарычных уражанняў

У Музеі «Замкавы комплекс «Мір»» прайшлі II «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку»

Гэты год — не для фестываляў і свят. Многія прэзентацыі, святочныя мерапрыемствы, масавыя дзействы, якія па традыцыі прыцягвалі ўвагу шматлікіх удзельнікаў, гасцей, па зразумелых прычынах адмяняліся. Бяспека ў выкананні нормаў паводзін ва ўмовах пандэміі каранавіруса — найпершая ўмова. I кніжны фестываль гістарычнай, асветніцкай кнігі, традыцыя якога запачаткавана 15 чэрвеня 2019 года, таксама быў пад пагрозай пераносу.

Летась у Мір прыехала больш як 40 кніжных выдавецтваў краіны. Былі госці з Украіны, Расіі, Польшчы. «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку» наведвала звыш 3500 чалавек. Арганізатары — Міністэрства інфармацыі і Міністэрства культуры, Гродзенскі аблвыканкам, Карэліцкі райвыканкам, Музей «Замкавы комплекс «Мір»» выбудоўвалі новыя

планы. Збіраўся і арганізацыйны камітэт. Але... I ўсё ж выйце было знойдзена. Найперш — каб захаваць традыцыю і засведчыць увагу да кнігі гістарычнага, асветніцкага характару. 20 чэрвеня ў гарадскім пасёлку Мір Карэліцкага раёна адбыліся II «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку» — першы ў гісторыі Беларусі кніжны анлайн-фестываль.

Праграма святая была складзена такім чынам, каб найбольшыя ўражання атрымалі глядачы, слухачы ў віртуальнай прасторы. I зразумела: усе мерапрыемствы паасобку праходзілі з мінімальнай колькасцю ўдзельнікаў. Гасцей Мірскага замка па традыцыі сустракалі імітацыяй стрэлаў з гарматы. А пасля ў адной з залаў адбылося касцюміраванае прадстаўленне ў суправаджэнні народнага ансамбля старадаўняй музыкі «Кантрданс». Перад вачыма нешматлікіх глядачоў паўсталі часы гаспадароў Міра, Мірскага замка — Ільінічаў, Радзівілаў, Святаполк-Мірскіх... Як быццам яны самі прыйшлі ў залу і засведчылі, нагадаці, што ў гэтай рэзідэнцыі кніга, мастацкае слова, кнігазбіральніцтва, увогуле кніжная культура мелі вагу заўжды.

Далейшай часткай праграмы стала адкрыццё выстаўкі работ мастака Юрыя Крупянкова «Памяці мястэчка». Месца правядзення — паўночна-ўсходняя вежа, 3—4 паверх. Куратар праекта — мастацтвазнаўца Юрый Абдурахманав. Выстаўка невыпадкова трапіла ў замкавую прастору. У Вялікую Айчынную вайну ў Міры загінула каля 2900 яўрэяў. Мір таксама вядомы як месца, дзе існавала знакамітая іешыва, якая выхавала многіх яўрэйскіх равінаў, мудрых захавальнікаў гістарычнай памяці.

Музейшчыкі вядуць работу па зборы інфармацыі, матэрыялаў пра мірскае лета. I выстаўка «Памяці мястэчка» лагічна ўпісваецца ў экспазіцыю музея. Мастак Юрый Крупянкоў падчас адкрыцця выстаўкі заўважыў: «Час мае ўласцівасць мяняцца... А памяць павінна жыць вечна. Вось і я паспрабаваў адлюстравачь светласць, радасць і гора, драматызм. Светлыя і змрочныя фарбы, краскі жыцця — і мая кантрасная памяць». Дарэчы, гэтая і ўсе іншыя выстаўкі будуць працаваць у замку амаль месяц.

Мастацтвазнаўца Ала Зміёва прадставіла выстаўку «500 гадоў. Мастацтва, кніга, мастацтва кнігі». Разам сабраны работы, прысвечаныя першадрукару Францыску Скарыну, якія спалучаюць у адной прасторы, аб'ядноўваюць адной канцэпцыяй выдавецкі вопыт, паказваюць мастацкі творы і творы выдавецкага кніжнага мастацтва. «Глыбінную сувязь, — адзначыла ў сваім выступленні Ала Зміёва, — якая злучае першае друкаванае выданне Францыска Скарыны з сучаснай мастацкай традыцыяй, багатай на аўтэнтычныя элементы і матывы, дэманструе сакрамэнтальнае працытанне скарынаўскай Бібліі ў творах Валянціны Шобы. Яны выкананы на старых дошках ва ўнікальнай аўтарскай тэхніцы з выкарыстаннем зямлі з розных рэгіёнаў Беларусі...» Энергія твора, які мае вызначальную назву «Культурны пласт», канцэнтруе багацце гістарычнай, культурнай і мастацкай традыцыі.

Гістарычныя рэканструкцыі вядомага ў краіне і за яе межамі Паўла Татарнікава, якія сталі ілюстрацыямі выдання «Айчына: мастацкая традыцыя. Ад Рагнеды да Касцюшкі», падабраны з улікам мясцін, звязаных з гісторыяй кніжнай культуры Беларусі. Дарэчы, ужо крыху пазней адзін з невыпадковых удзельнікаў фестываля «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку» культуролаг Алесь Суша заўважыў наступнае:

— Фестываль «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку» з'яўляецца цудоўнай ініцыятывай адраджэння даўняй кніжнай традыцыі, якая ў Беларусі заўжды развівалася не толькі ў вялікіх гарадах і манастырах, але і ў мястэчках, прыватнаўласніцкіх замках і сядзібках. Будучыня беларускай кнігі таксама звязаная, на маю думку, з кожным горадам ці нават вёскай, з кожнай сям'ёй і грамадзянінам. Можна толькі падзякаваць ініцыятарам, заснавальнікам фестываля, гаспадарам Мірскага замка-музея за развіццё цудоўнай ініцыятывы.

Выстаўка «500 гадоў...» пазнаёміла глядачоў і з гравюрамі з серыі «Алфавіт» Юрыя Якавенкі, надрукаванымі ў італьянскай майстэрні патомным майстрам-друкаром Джуліяна Якамучы. Работы падкрэсліваюць сувязь з Італіяй,

дзе Францыск Скарына вучыўся ў Падуанскім універсітэце, у гістарычным галоўным корпусе якога сёння ўсталявана ў яго гонар мемарыяльная дошка.

А геаграфію жыцця Скарыны — ад роднага Полацка праз Падую і Прагу да Вільнюса — адлюстравана ў сваіх работах, якія выканаў спецыяльна для мастацкага праекта «500 гадоў...», мастак Уладзімір Даўтэяла. Свае ўражання ад наведвання гэтых гарадоў ён выклаў на чатырох палотнах, якія напоўнены рознымі сімваламі, што знітоўваюць сучаснасць і мінулае праз пяць стагоддзяў. Глядзіш на гэтыя выявы і разважаеш пра непадзельнасць часу, пра тое, што час асветы адзін і адзіны для ўсіх пакаленняў.

Развітаўшыся з выстаўкай «500 гадоў...», госці перайшлі ў Паўночны корпус палаца, каб пазнаёміцца з новым праектам — «Рэтраспектыва беларускага экслібрыса». Расказвае куратар гэтай выстаўкі, мастак, збіральнік экслібрысаў Вольга Крупянкова:

— На выстаўцы прадстаўлена больш чым 100 экслібрысаў як беларускіх класікаў гэтага жанру савецкага перыяду, так і сучасных графікаў. Багацце імянаў аўтараў уражае: Анатоль Тычына, Яўген Ціхановіч, Арлен Кашкурэвіч, Мікалай Лазавы, Мікола Селяшчук, Мікола Рыжы, Уладзімір Правідохін, Юрый Якавенка, Раман Сустаў, Таццяна Сіплевіч, Ганна Ціханова-Ярданава, Сафія Піскун, Яўгенія Цімашэнка, Андрэй Ярашэвіч, Хведар Шурмялёў, Уладзіслаў Квартальны... Эстампы выкананы ў розных тэхніках: афорт, літаграфія, ксілаграфія, лінаграфія. Творы сабраны ў агульную экспазіцыю з некалькіх прыватных збораў, у тым ліку і са збору беларускага калекцыянера Алега Судлянкова. Выстаўка адлюстроўвае і тую літаратуру, якая прысвечана гісторыі кніжнага знака і была выдана на працягу мінулых 100 гадоў.

Яшчэ адна выстаўка — «Дзіцячая кніжная ілюстрацыя Беларусі і Эстоніі». Тут прадстаўлены работы эстонскай мастачкі Вііве Ноар і слаўтага беларускага кніжнага графіка Валерыя Славука. I гэтая экспазіцыя таксама будзе працаваць у музеі яшчэ амаль месяц.

Безумоўна, II «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку» былі прысвечаны Яе Вялікасці Кнізе. У Вялікай канферэнц-зале, дзе праводзіўся і круглы стол «Замкавы комплекс «Мір» — аб'ект Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА», Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі была разгорнута кніжная выстаўка выданняў, якія прысвечаны Міру, Гродзеншчыне, увогуле гісторыі Беларусі. Намеснік генеральнага

дырэктара — дырэктар па навуковай працы і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алесь Суша так пракамэнціраваў гэты збор: «Выстаўка магла б быць і намнога шырэйшай. У краіне штогод выдаецца досыць шмат кніг, якія носяць гістарычны, краязнаўчы, радзімазнаўчы характар. А трылогія пад назвай «Год малой радзімы», якая, згодна з рашэннем Прэзідэнта Беларусі, доўжыцца з 2018 года, наклала на кніжную праблематыку асаблівую пячатку. Мне падаецца, што зараз своечасовым было б правядзенне штогадовага конкурсу на найлепшую краязнаўчую кнігу. I чаму б, напрыклад, вынікі яго не падсумоўваць менавіта на фестывалі «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку»? Мяркую, што такую ідэю падтрымае і Міністэрства інфармацыі, і Саюз пісьменнікаў Беларусі».

Некагорым падсумаваннем вынікаў II «Кніжных сустрэч у Мірскім замку» і высвятленнем перспектывы музея «Замкавы комплекс «Мір»» сталі дыскусіі падчас круглага стала, дзе мадэратарамі выступілі дырэктар музея Аляксандр Лойка і пісьменнік Алесь Карлюкевіч. Удзел у абмеркаванні самых розных пытанняў гістарычнага выхавання грамадства, выкарыстання ў гэтай справе кнігі прынялі кандыдат гістарычных навук Вольга Папко, першы намеснік старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі Алена Стэльмах, лаўрэат Прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» вядомы філакартыст Уладзімір Ліхадзедаў, дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Аляксандр Храмы, загадчык аддзела генеалогіі, геральдыкі і нумізматыкі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі кандыдат гістарычных навук Аляксей Шаланда, мастацтвазнаўца Ала Зміёва...

Пройдзе толькі год — і ў Міры ізноў з'яруцца аматары, прыхільнікі беларускай гістарычнай кнігі, кніжнага мастацтва. Ужо на III «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку». Да новых сустрэч, беларускія кніжнікі! Да новых сустрэч, беларуская гістарычная, асветніцкая кніга! Мірскі замак — трывалы нацыянальны падмурак для любых кніжных, культурных ініцыятыў. Пераканалі ў гэтым і II «Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку», пераканала ў гэтым гасціннасць, з якой гаспадары прымалі сёлета гасцей, удзельнікаў кніжнага свята.

Алесь ПЯСЧАНСКИ
Фота Уладзіслава ЦЫДЗІКА

